

Hans Kongelige Majestæts naadigste Beretning til Norges Riges Storthing om Rigets Tilstand og Bestyrelse i den Tid, som er forløben, siden Nationens Repræsentanter sidst var samlede.

Vi Oscar, af Guds Naade Konge til Norge og Sverige, de Gothers og Venders

Gjøre vitterligt:

Overensstemmende med Rigets Grundlov skulde Hans Majestet herved meddele det nu forsamlede Storthing Beretning om Rigets Tilstand og Bestyrelse i den Tid, som er forløben, siden Nationens Repræsentanter sidst var samlede:

Examen artium er i 1895 bestaaet af 242 Kandidater mod 278 i 1894.

Restaurationsarbejderne i Trondhjems Domkirke har været fortsatte i Hovedtaarnet og Tverskibene.

Restaurationen af Haakonshallen paa Bergenhus er foreløbig afsluttet.

Den ved kongelig Resolution af 4de Oktober 1890 nedsatte Kommission til Behandling af Spørgsmaal om Geistlighedens Lønningsmaade og Kirkernes Indtægter m. v. har yderligere afgivet Forslag til Love om Ophævelse af Konge- og Kirketiende m. v., om Jordafgift af beneficeret eller andet of-

fentligt Gods i Stavanger Amt og om Forandring i § 14 i Lov om Salg af det overflødige af Embedsgaarde af 19de Juni 1882. Kommissionen antages i den nærmeste Fremtid at ville afslutte sin Virksomhed.

Efter fortsat Salg af Dele af geistlige Embedsgaarde i Henhold til Lov af 19de Juni 1882 udgjorde Prestegaardsfondets Kapital ved Udgangen af sidste Regnskabsaar den 30te Juni 1895 omtrent Kr. 2 686 000,00 og er saaledes i Regnskabsaaaret steget med omtrent Kr. 77 000,00.

Oplysningsvæsenets Fonds Kapital, der den 30te Juni 1894 udgjorde Kr. 17 777 964,22, er i Regnskabsaaaret 1894—1895 gaaet op til Kr. 17 826 751,10, hvoraf ca. Kr. 2 276 600,00 tilhører forskellige Embeder og Bestillinger. Det geistlige Byggefonds Kapital, der ved Udgangen af Regnskabsaaaret 1893—1894 udgjorde Kr. 425 140,32, er i Aaret 1894—1895 steget til Kr. 428 384,13.

Det geistlige Enkepensionsfonds Kapital udgjorde den 30te Juni 1895 Kr. 4 170 009,70 og Fondets disponible Rentebeholdning samme Dag Kr. 315 414,29,

Det Nordlandske Kirke- og Skolefonds Kapitalfonds Formue udgjorde ved Udgangen af Regnskabsaaret 1894—1895 Kr. 1245256,42.

I Aaret 1895 er der meddelt naadigst Stadfæstelse paa 38 nye offentlige Stiftelser eller Legater med en samlet Kapital af Kr. 780 691,00.

Antallet af de for Høiesteret henstaaende upaadømte Sager, der ved Udgangen af 2den Session 1894 var 271, nemlig 15 kriminelle og 256 civile, udgjorde ved Udgangen af 2den Session 1895 205, nemlig 11 kriminelle og 194 civile.

Udgifterne ved Undersøgelse af Lovovertrædelser m. v., der i Budgetaaret 1893—1894 udgjorde omtrent Kr. 1 200 000,00, har i Budgetaaret 1894—1895 andraget til ca. Kr. 1 187 000,00.

Antallet af Strafarbeidsfanger har gennemsnitlig udgjort 640 mod 632 i 1894. Ved Udgangen af 1895 var Antallet 655, hvoraf 557 Mænd og 98 Kvinder.

Sundhedstilstanden har i det hele taget været tilfredsstillende. Influenza optraadte, særlig i Aarets 1ste Kvartal, med et noget større Antal angrebne end i 1894, medens de alvorligere smitsomme Sygdomme forresten i det hele viser nogen Aftagen. Dødelighedsforholdet har, saavidt det af de hidtil foreliggende Opgaver kan sees, stillet sig gunstigt.

Høavlingen tegnede fra Forsommeren af over hele Landet til at blive ualmindelig rig, men Høsten holdt ikke, hvad Vaaren lovede, da uheldigt Veir indtraf under Indhøstningen. I de søndenfeldske Amter kom vistnok en Del Hø velbjerget i Hus, men Kvaliteten af en stor Del af Avlingen blev forringet ved Regn. Noget bedre stillede Forholdene sig i Amterne fra Nedenes til Søndre Bergenhus. I Nordre Bergenhus, Romsdals og Søndre Trondhjems Amter var igjen Høbjergningen vanskeligere, medens Nordre Trondhjems og Nordlands Amter har faaet en rig Høhøst. Længere nordpaa var Bjergningen atter mindre god. I det hele har Høhøsten givet et Udbytte som i et knapt Middelsaar.

Vintersæden har overalt givet et tarveligt Udbytte. Vaarsæden tegnede ligesom Græsvæxten godt fra Vaaren af, men heller ikke her svarede Høsten til Forventningerne af den ovenfor nævnte Grund. Avlingen i de sydøstlige Amter er under, tildels ogsaa meget under middels, og derhos tildels forringet ved uheldig Indhøstning. I Amterne fra Jarlsberg og Larviks til Søndre Bergenhus stiller Forholdet sig noget bedre, idet Avlingen der betegnes som middels eller henimod middels. I Nordre Bergenhus, Romsdals og Søndre Trondhjems Amter er igjen Udbyttet under et Middelaars, medens Nordre Trondhjems, Nordlands og Tromsø Amter har faaet en velbjerget Avling, der maa karakteriseres som middels eller noget derover.

Poteteshøsten var over hele Landet ringe eller endog mislig, og paa de fleste Steder har Tørraaddenhed anrettet betydelig Skade. Alene fra Jarlsberg og Larviks, Nedenes og Nordlands Amter meldes om middels eller ialfald henimod middels Udbytte. Kulden kom tidligt, og paa adskillige Steder blev Poteterne ikke optagne.

I det hele maa Udbyttet af Aarets Høst betegnes som knapt eller under et Middelaars.

Det ved Skreifiskerierne opfiskede Kvantum har været som i de bedste Aar, medens Værdien paa Grund af de lave Priser har været adskilligt under det gennemsnitlige. Sildefiskerierne har med Hensyn til Fangstmængde givet et middels Udbytte, medens derimod Fangstværdien har været over middels.

Industrien har for flere Grenes Vedkommende arbeidet under mindre gunstige Vilkaar.

Handelsomsætningen med Udlandet har overhovedet været betydelig, navnlig for Indførselens Vedkommende.

For Trælasthandelens Vedkommende har det forløbne Aar været noget bedre end i de foregaaende Aar. Fiskehandelen har for enkelte af dens Grene været ret livlig og for disse givet et godt Resultat.

For Skibsfarten har Konjunkturerne i det hele været ugunstige. Handelsflaaden er imidlertid, for Dampskibenes Vedkommende, antagelig bleven forøget.

Tilgangen paa Laanemidler har været rigelig og Rentefoden var lavere ved Aarets Udgang end ved dets Begyndelse.

Udvandringen har antagelig været omtrent som i 1894 og saaledes mindre betydelig, sammenlignet med tidligere Aar.

Lov om Ulykkesforsikring for Arbeidere i Fabriker m. v. af 23de Juli 1894 traadte i Kraft den 1ste Juli 1895. Den til Lovens Gjennemførelse anordnede Rigsforsikringsanstalt var allerede nogle Maaneder i Forveien traadt i Virksomhed. Ved Udgangen af forrige Aar var til Anstalten anmeldt ca. 6 500 forsikringspligtige Bedrifter og noget over 1 000 indtrufne Ulykker. De indkomne Præmier udgjorde ved samme Tidspunkt ca. Kr. 241 000,00 og de udbetalte Erstatninger ca. Kr. 15 000,00.

Postvæsenets Indtægter befinder sig fremdeles i rask Stigning, og Telegrafvæsenets, der i næstforrige Regnskabsaar viste nogen Nedgang, er atter stegne i forrige Termin. En Særkonvention er afsluttet med Rusland angaaende Postudvexlingen mellem dette Rige og Norge.

Med Hensyn til den statsunderstøttede private Dampskibsfarts økonomiske Udbytte i sidste Aar synes der ikke at være indtraadt nogen væsentlig Forandring fra de nærmest foregaaende Aar.

Udgifterne til Skydsvæsenet er noget stegne, væsentlig paa Grund af Forøgelse af de faste Skydsantalters Antal.

Arbejdsdriften ved de af Stortinget bevilgede Jernbaneanlæg samt Vei- og Vandbygningsarbejder er foregaaet i det væsentligste overensstemmende med den for samme lagte Plan. Paa den sydligste Del af Kristiansand—Byglandsbanen er der indeværende Høst for Anlæggets Regning sat i gang en midlertidig Drift.

Efterat Jernbanen Eidanger—Brevik er aabnet for almindelig Trafik udgjør Læng-

den af de i Drift værende Jernbaner i Landet 1 739 km.

Forsikringssummerne for de i den almindelige Brandforsikrings-Indretning forsikrede Bygninger udgjorde den 1ste Juli 1895 for:

Kjøbstad-Afdelingen	Kr. 597 377 850,00
Land-Afdelingen . . . «	323 237 740,00

Tilsammen Kr. 920 615 590,00

Kjøbstad-Afdelingens opsparede Fond var ved Udgangen af 1895 steget til ca. Kr. 4 041 630,00, medens Land-Afdelingen til samme Tid viste et Underskud af omtrent Kr. 418 000,00.

Beholdningen udgjorde pr. 31te December 1895 for Kjøbstad-Afdelingen Kr. 4 261 435,60 og for Land-Afdelingen Kr. 41 086,20.

Rigets Toldintrader, der for indeværende Budgettermin er anslaaede til Kr. 23 000 000,00, har i Aaret 1895 udgjort Kr. 22 200 000,00.

Brændevinsafgiften, der for Budgetterminen 1894—95 var anslaaet til Kr. 4 600 000,00, har for samme Tidsrum udgjort Kr. 4 717 000,00, hvori fragaar Kr. 770 000,00, nemlig Afgiftsgodtgjørelse for udført Brændevin Kr. 536 000,00 og for Brændevin anvendt til teknisk eller videnskabelig Brug Kr. 234 000,00.

Maltafgiften, der for Budgetterminen 1894—95 var anslaaet til Kr. 2 700 000,00, har i samme Tidsrum udgjort Kr. 2 766 000,00, hvori kommer til Fradrag Kr. 25 000,00 som Skattegodtgjørelse for til Udlandet udført Øl.

Kongsberg Sølvværk har i Budgetaaret 1894—95 givet en Produktion af 4 956 kg. fint Sølv.

Ved Myntindretningen paa Kongsberg er i 1895 udmyntet for Statskassens Regning Kr. 250 000,00 og paabegyndt yderligere Udmyntning af Kr. 150 000,00 i forskjellig Skillemynt.

Rigets Statsgjæld, der ved Udgangen af 1894 udgjorde Kr. 144 585 000,00, er i 1895

forøget ved Udfærdigelse af Statsobligationer for et Beløb af Kr. 1 500 000,00 til Dækkelse af Statskassens yderligere Tilskud til Hypothekbankens Grundfond ifølge Storthingsbeslutning af 15de og kongelig Resolution af 27de Marts 1895 samt ved Optagelsen af et indenlandsk 3½ pCt. Statslaan, stort Kr. 12 072 000,00, til Dækkelse af de af Storthinget i 1894 og 1895 besluttede ekstraordinære Bevilgninger til Forsvarsvæsenet, og beløb sig ved Udgangen af 1895 til Kr. 157 657 000,00.

Statskassens kontante Beholdning, som ved Udgangen af 1894 udgjorde Kr. 11 113 000,00, var ved Udgangen af 1895 gaaet op til Kr. 14 947 000,00, heri indbefattet de af Statslaanet af 1895 inddragne Midler.

Statskassens Aktiver, som ved Udgangen af 1894 udgjorde omtrent Kr. 62 541 000,00, beløb sig ved Udgangen af 1895 til ca. Kr. 64 068 000,00.

Hypothekbankens Grundfond er i det forløbne Aar bleven forøget med et Tilskud af Statskassen stort Kr. 1 500 000,00 og udgjør nu Kr. 14 000 000,00. Banken har for 1895 udstedt en Serie 3½ pCt. rentebærende Hypothekbankobligationer til Paa lydende Kr. 12 000 000,00, der i sin Helhed er afhændet til et Konsortium efter en Kurs af 96¾ pCt. Banken har i 1895 udlaant Kr. 11 637 000,00, hvoraf dog Kr. 889 505,00 er likvideret ved Inddragning eller Konvertering af ældre Restlaan.

Arméens Vaabenøvelser fremmedes som sædvanligt, hvorhos der afholdtes Mobiliserings- og Felttjenestøvelser, kombinerede, for Armé og Marine.

Krigsmateriel af forskjelligt Slags er anskaffet for de til Raadighed staaende Midler.

Befæstningsanlæggene ved Drøbaksund og Bergen er fortsatte, hvorhos Anlæg er paabegyndte ved Kristiansand og Trondhjem.

Den geografiske Opmaaling har fortsat Kartlæggelsen af Nordre Helgelands Fog-

deri og Lofoten. Befaring af tidligere maalt Terræng har fundet Sted i Hedemarkens og Nedenes Amter.

Krokering er udført i Dele af Tanen, Næsseby, Vadsø og Lebesby Prestegjælde i Finmarkens Amt.

Hydrografiske Undersøgelser har fundet Sted i den ydre Del af Kristianiafjorden samt mellem Aalesund og Kristiansund, endvidere i Trondhjemsfjorden og Namsenfjorden samt paa Strækningen Alstenø til Dønnesø og Tommenø samt endelig paa Nordvestsiden af Senjen.

Dyblodningen er bragt til Sammenslutning med de tidligere Lodninger i Øst-Finmarken og derved til en foreløbig Afslutning.

9 nye Karter er udkomne.

Ved Marinens Hovedværft er 2 Torpedobaade fuldførte og Bygningen af en ny paabegyndt, hvorhos Arbeidet paa Dampkanonbaaden «Frithjof» er fortsat. Bygningen af de 2 ved Trondhjems mekaniske Værksted bestilte Torpedobaade er fortsat.

Om Bygning af 3 søgaaende Torpedobaade og 2 Pantserskibe er Kontrakter afsluttede.

Befæstningsanlæg i Tønsbergfjorden er under Udførelse.

Til Øvelse for Officerer og Mandskaber er foretaget Togt med Korvetten «Nordstjernen» som Kadetskib og med Korvetten «Alfen» som Øvelsesskib for Konstabler af Sømilitære Korps.

Til Rekrutøvelser efter den nye Udskrivningslov udrustedes 3 Kystforsvarsafdelinger og Exercerskibene «Kong Sverre», «Desideria» og «Nornen». Dampkanonbaadene «Viking» og «Sleipner» var efter Indbydelse af den keiserlige tyske Regjering tilstede ved Aabningen af Nord-Østersøkanalen. Øvelser med passivt Minemateriel er foretagne ved Tønsberg, Oscarsborg og Svelvik, med aktivt Minemateriel ved Horten.

Chefs- og Redningsskibet «Heimdal» afsendtes i Mai Maaned til Ishavet til Assistance for norske Sæl- og Bottlenosefangere,

og fra Midten af Oktober har det været udrustet til et ca. 3 Maaneders Redningstogt.

Nye Fyre er tændte paa Lille Presteskjær ved Rægefjord, Stavanger Amt, og paa Kvanhovden, Nordre Bergenhus Amt, og 28 nye Fyrlamper er anbragte, hvorhos flere Fyre er forandrede og forstærkede. Maskintaagehorn er anbragt paa Torbjørnskjær Fyr i Kristianiafjordens Munding.

Nye Merker og Fortøiningsindretninger er anbragt paa forskjellige Steder af Kysten, hovedsagelig i Fiskeridistrikterne.

Revisionsdepartementet har ogsaa i det forløbne Aar faaet afgjort og revideret forholdsvis betydeligt flere Regnskaber end i foregaaende Aar. Antallet af uafgjorte Regnskaber er dog steget paa Grund af den vedvarende Forøgelse af de indkomne Sagers Antal og Omfang.

Hans Kongelige Majestæt forbliver Norges Riges Storting med al Kongelig Naade og Yndest velbevaagen.

Givet paa Stockholms Slot den 27de Januar 1896.

Under Vor Haand og Rigets Segl

Oscar.

(L. S.)

G. Gram.

Lehmann.